

FORMAREA CONTINUĂ A PERSONALULUI DIDACTIC ÎN ROMÂNIA – MODELE ȘI DISCUȚII

Valentin Cosmin BLÂNDUL

Universitatea din Oradea, România

Professional formation of future teachers represents the most important objective of pedagogical institutes. Today and tomorrow's teacher has to be prepared at the higher level in his specialty domain, but in psychology, pedagogy and also in methodical field. In this way, formation of teachers represents initial and continue professional preparation activity projected and realized at educational system level.

Dacă acceptăm axioma că puterea unei țări constă în puterea sa economică, iar aceasta, la rândul ei, în puterea sistemului educațional, atunci prin deducție ajungem la concluzia că formarea inițială și continuă a personalului didactic trebuie să devină o direcție prioritară a învățământului superior românesc. În ceea ce privește formarea continuă a cadrelor didactice, aceasta trebuie să îndeplinească și funcția de reglare / auto-reglare a activității instructiv-educative, de dezvoltare profesională personalizată, de inovare a practicilor școlare curente, de stimulare a creativității profesorilor și elevilor etc. Cele mai frecvente modalități de formare continuă sunt reprezentate de perfecționarea periodică (o dată la 5 ani), respectiv cele realizate prin definitivarea în învățământ și acordarea gradelor didactice II și I. În cele ce urmează ne vom referi pe scurt la acestea [1].

1. Programul de perfecționare periodică organizat o dată la 5 ani

Programul de perfecționare periodică organizat o dată la 5 ani se adresează personalului didactic de predare, celui încadrat în palate, cluburi ale copiilor și tabere școlare, precum și cadrelor de conducere, îndrumare și control.

Programul de perfecționare continuă adresat personalului didactic cu activitate de predare își propune o serie de obiective care să vizeze actualizarea conținuturilor de specialitate, a metodicilor specialității, însușirea celor mai moderne strategii de învățare practicate la nivel mondial, dezvoltarea competențelor referitoare la aplicarea curriculum-ului școlar și la utilizarea documentelor în care acesta se reflectă (în special, programe școlare și manuale alternative), dezvoltarea competențelor psihopedagogice, de relaționare etc. Structura unui astfel de program include activități de formare în specialitate, în metodică specialității, în pedagogie și elemente de psihologie (toate la nivel teoretic, operațional și creator), respectiv în legislația generală și școlară. Programul are o durată de 280 ore, presupune acumularea a 90 ECTS și finalizează cu obținerea unui *Certificat de absolvire* acordat de Consiliul Național pentru Formarea Profesorilor (CNFP), document de care se ține cont în cazul promovării persoanei în muncă sau în cazul restrângerii de activitate. În fine, evaluarea cadrelor didactice participante la program se realizează sub formă de colocviu (la pedagogie și elemente de psihologie), respectiv printr-o lucrare practică la metodică predării specialității (conținând instrumente metodologice, proiecte de activități didactice și extradidactice, probe de evaluare, prezentarea unor studii personale publicate ș.a.), iar calificativul minim promovabil este „bine”.

Programul de perfecționare periodică adresat personalului didactic încadrat în palate, cluburi ale copiilor și tabere școlare cuprinde module-nucleu (vizând pregătirea teoretico-metodologică și psihopedagogică în domeniul activităților școlare și extrașcolare), precum și module-alternative (vizând pregătirea practic-aplicativă și creativă). Astfel, structura programului de perfecționare prevede pregătirea pedagogică și psihologică specifică activităților educative extrașcolare, informarea și pregătirea metodică în domeniul de specialitate, politici educaționale și legislație școlară etc. Evaluarea cadrelor didactice participante la program se face prin colocviu pentru modulele-nucleu, respectiv prin lucrări practice pentru modulele-alternative. Calificativul minim admisibil este „bine”, iar programul finalizează prin obținerea unui *Certificat de absolvire* avizat de CNFP.

Obiectivele programului de perfecționare adresat cadrelor de conducere, îndrumare și control din învățământul preuniversitar constau în formarea competențelor în domeniul managementului școlar, financiar-administrativ și al resurselor umane, dezvoltarea capacității de proiectare, realizare și evaluare a procesului

de învățământ la nivelul unității școlare, restructurarea și ameliorarea perfecționării cadrelor didactice, dezvoltarea competențelor în domeniul evaluării continue formative a cadrelor didactice etc. Durata unui program complet este de 280 ore, iar finalizarea lui cu succes se produce în momentul acumulării a 90 ECTS de către fiecare cursant. Programul are următoarea structură: module-nucleu unitare (urmăresc actualizarea cunoștințelor în domeniul specialității, aspectele metodologice ale acesteia, abordări interdisciplinare și transdisciplinare etc.), respectiv module-alternative (exprimă nevoile individuale de autorealizare ale participanților în funcție de domeniul de responsabilitate al fiecăruia). Evaluarea cursanților acestui program (manageri ai unităților școlare, responsabili de comisii metodice, șefi de catedră etc.) se realizează prin probe orale (din modulele-nucleu și alternative pentru care a optat candidatul), precum și prin prezentarea unei lucrări practice sau a unui studiu personal publicat în literatura de specialitate sau pedagogică. Finalizarea programului se realizează prin acordarea unui *Certificat de absolvire*, purtând avizul CNFP.

2. Perfecționarea prin definitivare în învățământ și acordarea gradelor didactice II și I

2.1. Perfecționarea prin definitivare în învățământ

Rolul examenului de definitivare în învățământ constă în consolidarea pregătirii de specialitate, metodice și psihopedagogice, precum și dezvoltarea competențelor profesorilor debutanți de a rezolva cu succes sarcinile ce le revin. Practic, examenul de definitivat are rolul de „certificare” a calificării pe postul didactic, dascălii care nu au promovat acest examen în 3 sesiuni derulate în cel mult 5 ani din momentul finalizării studiilor urmând a fi considerați „personal necalificat”, suportând consecințele de rigoare.

Condițiile pe care trebuie să le îndeplinească personalul didactic pentru a se putea prezenta la examenul de definitivat sunt următoarele:

- stagiul de predare efectivă la catedră cuprins între 2 și 5 ani din momentul obținerii adevărinatei / certificatului de absolvire a DPPP;
- obținerea cel puțin a calificativului „suficient” la evaluările anuale și la inspecțiile speciale.

Probele examenului pentru definitivarea în funcția didactică constau într-o inspecție specială, respectiv în susținerea unor probe scrise și orale după cum urmează:

A) Pentru educatoarele din unitățile preșcolare cu predare în limba română:

- limba și literatura română – scris;
- pedagogie preșcolară și probleme de psihologie a copilului – scris;
- metodică activității instructiv-educative din învățământul preșcolar – oral.

B) Pentru educatoarele din unitățile preșcolare cu predare în una dintre limbile minorităților:

- limba și literatura română – scris;
- limba și literatura maternă – scris;
- pedagogie preșcolară și probleme de psihologie a copilului – scris;
- metodică activității instructiv-educative din învățământul preșcolar – oral.

C) Pentru învățătorii din unitățile școlare cu predare în limba română:

- limba și literatura română și metodică predării acesteia – scris;
- pedagogie școlară și probleme de psihologie – scris;
- matematică și metodică predării acesteia – oral.

D) Pentru învățătorii din unitățile școlare cu predare în una din limbile minorităților:

- limba și literatura română și metodică predării acesteia – scris;
- limba și literatura maternă și metodică predării acesteia – scris;
- pedagogie școlară și probleme de psihologie – scris;
- matematică și metodică predării acesteia – oral.

E) Pentru profesori:

- obiectul de specialitate și metodică predării acestuia – scris;
- obiectul de specialitate și metodică predării acestuia – oral;
- pedagogie și elemente de psihologie – scris.

F) Pentru maiștrii-instructori:

- obiectul de specialitate și metodică predării acestuia – scris;
- obiectul de specialitate și metodică predării acestuia – oral;
- pedagogie și elemente de psihologie – scris.

La examenul de definitivat, nota minimă promovabilă a inspecției speciale este 7,00 și a fiecărei probe scrise și orale este 6,00. Media minimă de promovare a examenului de definitivare în învățământul preuniversitar este 6,00.

2.2 Perfecționarea prin acordarea gradului didactic II

Înscrierea în vederea susținerii gradului didactic II se poate face la cel puțin 4 ani de la definitivarea în învățământ, perioadă ce poate fi redusă cu un an în situația în care candidatul a promovat examenul precedent cu nota maximă. Alte condiții care le permit profesorilor să se înscrie la examenul de grad didactic II sunt: încadrarea acestora cu norma de bază în învățământ, recomandarea consiliului profesoral al unității școlare unde este încadrat cadrul didactic respectiv, rezultate școlare bune și foarte bune obținute la activitățile didactice și extradidactice desfășurate cu elevii, promovarea evaluărilor finale și a inspecțiilor de specialitate cel puțin cu calificativul „bine”, comportare demnă în familie, școală și societate etc.

Probele care trebuie susținute în vederea obținerii gradului didactic II sunt reprezentate de inspecțiile de specialitate (dintre care două curente și una specială), respectiv un examen într-un centru de perfecționare a personalului didactic, prilej cu care vor fi evaluate competențele de specialitate, psihopedagogice și metodice. Acest examen este alcătuit din probe scrise și orale după cum urmează:

- A) Pentru educatoarele din unitățile preșcolare cu predare în limba română:
 - limba română și literatura pentru copii – scris;
 - metodică activităților instructiv-educative în grădiniță – scris;
 - pedagogia preșcolară și elemente de psihologie a copilului – oral.
- B) Pentru educatoarele din unitățile preșcolare cu predare în una din limbile minorităților:
 - limba română și literatura pentru copii – scris;
 - limba maternă și literatura pentru copii – scris;
 - metodică activităților instructiv-educative în grădiniță – scris;
 - pedagogia preșcolară și elemente de psihologie a copilului – oral.
- C) Pentru învățătorii din unitățile școlare cu predare în limba română:
 - limba română, literatura pentru copii și metodică predării acestora – scris;
 - matematica și metodică predării acesteia – scris;
 - pedagogia preșcolară și elemente de psihologie a copilului – oral.
- D) Pentru învățătorii din unitățile școlare cu predare în una din limbile minorităților:
 - limba română, literatura pentru copii și metodică predării acestora – scris;
 - limba maternă, literatura pentru copii și metodică predării acestora – scris;
 - matematica și metodică predării acesteia – scris;
 - pedagogia preșcolară și elemente de psihologie a copilului – oral.
- E) Pentru profesori:
 - test la obiectul de specialitate și la metodică predării acestuia cu abordări interdisciplinare și de creativitate – scris;
 - pedagogie și elemente de psihologie – oral.
- F) Pentru maiștrii-instructori:
 - test la obiectul de specialitate și la metodică predării acestuia cu abordări interdisciplinare și de creativitate – scris;
 - pedagogie și elemente de psihologie – oral.

La gradul didactic II, nota minimă de promovare a inspecției speciale este 8,00 și a fiecărei probe (orale sau scrise) este 7,00. Media minimă de promovare a examenului pentru acordarea gradului didactic II este 7,00.

2.3. Perfecționarea prin acordarea gradului didactic I

Pentru acordarea gradului didactic I se pot înscrie profesorii interesați care respectă condițiile de participare la gradul didactic II. La aceste criterii se mai adaugă următoarele: obținerea calificativului „foarte bine” la evaluările anuale din ultimii 3 ani anteriori înscrierii la acest examen, desfășurarea unor activități semnificative în domeniul științific, metodic și psihopedagogic, elaborarea unor materiale didactice de specialitate, realizarea unor cercetări științifice, desfășurarea cu bune rezultate a unor activități școlare și extrașcolare cu elevii etc.

Probele în vederea obținerii gradului didactic I sunt următoarele:

- un colocviu pe baza unei tematici și bibliografii aprobate pentru fiecare specializare;
- elaborarea unei lucrări metodico-științifice realizate sub îndrumarea unui coordonator științific stabilit de instituția cu competențe în domeniu. Tematica lucrărilor de grad didactic I poate fi propusă de către fiecare candidat sau de către instituția organizatoare;
- promovarea a cel puțin două inspecții școlare curente, urmate de una specială, toate cu calificativul „foarte bine”;
- susținerea lucrării metodico-științifice în fața unei comisii special constituite pentru acest scop.

La gradul didactic I, nota minimă de promovare a inspecției speciale este 8,00. De asemenea, nota minimă necesară în urma recenzării lucrării metodico-științifice este 8,00, iar în urma susținerii publice a acesteia nota minimă de promovare este 7,00.

Din cele prezentate se desprinde cu claritate necesitatea formării inițiale și continue a personalului didactic ca premisă fundamentală a creșterii calității învățământului din țara noastră. Dincolo de politicile educaționale care au rolul de a asigura planificarea fenomenului la nivel strategic, calitatea în formarea personalului didactic este foarte mult influențată de metodele de predare / învățare / evaluare utilizate cu prilejul diverselor cursuri de formare. Este absolut justificată opțiunea agenților educaționali către strategii didactice moderne, interactive, în care cursantul (elev, student, profesor) să se implice conștient și responsabil în procesul propriei sale pregătiri. Un asemenea demers didactic va constitui pentru cursant un adevărat model-suport la care să se poată raporta atunci când va deveni profesor și pe care să-l poată utiliza cu succes în activitatea instructiv-educativă realizată cu elevii săi. Considerăm că prin implicarea activă a participanților în procesul educațional se va putea ajunge la creșterea calității vieții școlare și, în plan general, a celei sociale [2].

Referințe:

1. MEN. Reforma sistemului de evaluare și examinare. - București: Editura Școala Românească, 1998.
2. Blândul V. Demersuri teoretice și practice în evaluarea progresului școlar. Editura Universității din Oradea, 2007.

Prezentat la 05.06.2008